

VÄRLDSKULTURMUSEERNA
THE NATIONAL MUSEUMS OF WORLD CULTURE

BEGREPPSLISTA POLITIK OCH SAMHÄLLE I ROMARRIKET

LÄRARHANDLEDNING TILL TEMATIK I DEN DIGITALA LÄRPLATTFORMEN *ANTIKEN*

Grundskola åk 7-9, gymnasieskola och vuxenstuderande i ämnena Historia, SO, Religion, Svenska och Bild

Introduktion

Alla är lika inför lagen

En demokratisk princip med rötter i romersk rätt – att ingen är över lagen, oavsett makt eller status.

Arkeologi

Vetenskapen om forntida samhällen genom att undersöka materiella lämningar som byggnader, föremål och skelett.

Autokrati

En form av envælde där en person har total makt.

Bysantinsk-ortodox kristendom

En kristen tro som utvecklades i Östrom. Den hade egna traditioner och skilde sig från den västromerska (katolska) kristendomen.

Caesar

Titel som användes av romerska kejsare efter Julius Caesar. Ursprung till orden "kejsare" och "tsar".

Capitolium

Den mest betydelsefulla kullen i det antika Rom. Här låg viktiga tempel och politiska byggnader.

Demokrati

Folkstyre. Politiskt styressätt som utgår ifrån folket och medborgarna som väljer sina representanter och röstar om beslut.

Diktator på livstid

Titel som Caesar tog – innebar att han hade oinskränkt makt tills sin död.

Dynasti

En släkt som ärver makten.

Etrusker

Ett folk som levde i Italien före romarna. De påverkade tidig romersk kultur, arkitektur och religion.

Fascistpartiet

Ett politiskt parti som förespråkade en stark ledare, nationalism och militarism. Grundades av Benito Mussolini i Italien.

Folkförsamlingen

En politisk institution som bestod av fria män. Här röstade man om lagar, valde ämbetsmän och diskuterade politiska frågor.

Forum Romanum

Det centrala torget i antikens Rom – centrum för politik, handel, religion och det offentliga livet.

Germanska folkvandringar

Stora förflyttningar av olika folkgrupper (som goter och vandaler) in i Romarriket. De skapade oro och försvagade rikets gränser.

Grekisk tradition

Kultur och språk (grekiska) som dominerade i Östrom. Grekiskan användes i vardag och administration.

Historisk källa

Texter, föremål eller lämningar från det förflutna som ger information om historien. De tidigaste romerska skriftliga källorna skrevs flera hundra år efter de händelser de beskrev.

Imperiebygge

Att försöka skapa ett stort rike genom att erövra andra länder eller territorier, liksom det romerska imperiet.

Inbördeskrig

Ett krig mellan olika grupper inom ett land.

Inre kriser

Ekonomiska, sociala, politiska eller militära problem inom ett land.

Karriärsystem

Den struktur genom vilken romerska män kunde avancera i politiken genom att inneha olika ämbeten ("Cursus honorum").

Konstantinopel

Huvudstad i Östrom (nuvarande Istanbul i Turkiet). En viktig stad för handel, politik och religion.

Konsul

Den högsta ämbetsmannen i republiken. Två konsul valdes varje år och hade stort ansvar inom både politik och militär.

Kontrollmekanismer

System och regler som begränsar maktmissbruk – till exempel genom att olika delar av staten övervakar varandra.

Korruption

Missbruk av makt för personlig vinning. Motverkades bl.a. genom fasta löner till ståthållare.

Kungadöme

Styrelseskick där en kung har makten.

Källkritik

Att granska källor noggrant, t.ex. genom att fundera över vem som skrivit dem, när och varför, och om de är tillförlitliga.

Latinsk tradition

Kultur och språk (latin) som var vanligt i Västrom. Latin är grunden till flera moderna språk som italienska, franska och spanska.

Legender

Traditionella berättelser som ofta innehåller både sanning och fantasi, och som förs vidare genom generationer.

Maktindelning

Ett system där makten delas upp för att undvika att en person eller grupp får för mycket kontroll – användes redan i romersk tid.

Maktkamp

Kamp om politiska rättigheter och inflytande mellan olika grupper eller individer.

Medborgarskap

Rättigheter och skyldigheter kopplade till att vara medborgare i en stat – i Rom innebar detta t.ex. rätten att delta i politiken och rättsskydd.

Monarki

Styrelseskick där makten ärvs. Augustus införde ett sådant system i praktiken.

Mytologi

Berättelser om gudar, hjältar och stadens ursprung som ofta blandar fakta med fantasi. Mytologin var en viktig del av den romerska kulturen.

"Oskyldig till motsatsen bevisats"

En rättsprincip som innebär att man inte får dömas utan tydliga bevis – hämtad från romersk lag.

Patricier

Den romerska aristokratin. Rika, jordägande familjer med stort politiskt inflytande.

Plebejer

Beteckning på det övriga fria folket som inte var patricier. De kunde vara bönder, hantverkare eller köpmän.

Politisk kommunikation

Hur politiker talar och förmedlar budskap till folket – något som har rötter i romersk retorik.

Politisk representation

Att medborgarna väljer personer som ska föra deras talan i politiska beslut – en idé från Romarriket.

Politiska kontakter

Förbindelser mellan individer och mäktiga familjer, som kunde vara avgörande för politisk framgång.

Provinsförvaltning

System för att styra de romerska provinserna.

Pruta

Förhandla om priset på en vara, vanligt på marknader.

Reformer

Förändringar i lagar och samhällsstrukturer. Både Caesar och Augustus genomförde viktiga reformer.

Religiöst sällskap

En grupp människor samlade kring en religiös ritual eller övertygelse.

Republik

Statsskick där makten inte ärvs, utan delas mellan folkvalda politiker.

Retorik

Konsten att tala övertygande. Romarna var skickliga talare, och denna tradition lever kvar i dagens politik.

Senat

En politisk församling som existerade i Rom och som finns kvar i flera moderna länder, t.ex. USA och Frankrike.

Självstyre i provinserna

Lokalt och regionalt självbestämmanderätt i olika landsändar/geografiska områden inom ett rike.

Skatteintäkter

Ekonomiska medel som samlades in från provinserna. Viktigt för att finansiera riket.

Skattereform

Förändringar i ett lands skattesystem, ofta ett politiskt ämne i Rom.

Skrivare

Person som skrev ner information, tal eller lagar – ofta anlitad av politiker och ämbetsmän.

Spira

En stav som symboliserar makt eller religiös auktoritet.

Stadsstat

En stad med omgivande område som fungerar som en självständig politisk enhet, som i antikens Grekland och Rom.

Ståthållare/guvernör

Person som styrde en provins i kejsarens eller senatens namn.

Terrakottarelief

En konstform där motiv formas i lera och bränns.

Tetrarkin

Ett system där fyra personer delade på makten – två huvudkejsare och två underkejsare. Syftet var att göra styret mer effektivt.

Toga

En traditionell romersk klädnad som bars av manliga medborgare, särskilt vid offentliga tillfällen.

Åhörare

Personer som lyssnar på ett tal eller en offentlig diskussion.

Ämbetsman

En person som valts eller utnämnts till ett politiskt uppdrag eller tjänst i den romerska staten.